

Pojd'te s námi do - nebo ze školy ☺

Model Jaroměře zasazený do 15. století vytvořil v roce 1961 akademický malíř Jiří Škopek, který vycházel z podkladů historika Vladimíra Wolfa, rodáka z Jaroměře, a Zdeňka Bergera, ředitele jaroměřského muzea.

První zmínka o jaroměřské škole pochází z roku 1374.

Probošt augustiniánského kláštera v Jaroměři a městští konšelé mají společně ustanovovat a sesazovat rektora školy, správce a zvoníka v Jaroměři. Rektor - ředitel školy - bude povinen ve všední dny zpívat s žáky jednu mši a ve sváteční dny ranní modlitby. Probošt kláštera je povinen za to rektorovi dát ročně 60 grošů. Rektor má také každý pátek zpívat s žáky odpolední či podvečerní pobožnost v klášterním kostele Panny Marie a sloužit v sobotu mši. Za tuto službu má probošt rektorovi dávat každý rok 62 litrů žita.

Pěstování zpěvu v rámci školní výuky se přenášelo do kostelů a bylo využíváno při bohoslužbách.

Kantory a jejich žáky lze tedy považovat za „profesionální hudebníky a zpěváky“ ve službách města i církve.

Učitelé byli často varhaníky.

Nejstarší dějiny jaroměřského školství neznáme, neboť během velkého požáru v roce 1548 shořel městský archiv s veškerými knihami a spisy.

Městská škola v Jaroměři

Jaroměř se během husitských válek odvrátila od katolické církve a její obyvatelstvo vyznávalo kališnickou (utrakvistickou) víru. Také škola byla pod správou kališnických kněží. Ve škole byli tři učitelé: rektor – správce, kantor (měl hlavně na starosti kostelní zpěv) a sukcentor (pomocník, školní mládenec). Správce školy byl ustanoven městskou radou a dosazován rektorem pražské univerzity z řad jejích absolventů - bakalářů a mistrů. Správce měl za čtvrtletí dostávat tři kopy (180 míšeňských grošů) a vyplácel kantora i pomocníka. Kantor obdržel dvě kopy grošů a pomocník jednu kopu (kopa vajec stála pět grošů, sud piva devět až dvanáct grošů, boty osmnáct grošů a hrábě tři groše...).

Městské školy byly centry vzdělanosti a kultury, ačkoliv zde panoval přísný režim doprovázený tělesnými tresty. Samozřejmostí byla znalost latiny, neboť národní jazyky se v systému tehdejšího školství během středověku prosazovaly velmi pomalu a učily se pouze na nejnižších městských školách.

Styl univerzitní výuky přenášeli učitelé na svá působiště, kde zpravidla nevyžadovali učení se nazpaměť, ale naopak po žácích chtěli, aby věci či události zdůvodňovali rozumově.

Koncem 16. století se dostupnost vzdělání výrazně zlepšovala.

David Orygenes

O provozu školy nám ponechal svědectví její správce a člen literátského sboru v Jaroměři David Orygenes, který v roce 1596 podal městské radě žádost ohledně zrušení koled. Bylo jich celkem sedm za rok. Žáci chodili po městě, aby si vykoledovali jídlo, někdy však museli utíkat před ostražitými psy a chránit se před poléváním vodou od některých nevrkých měšťanů.

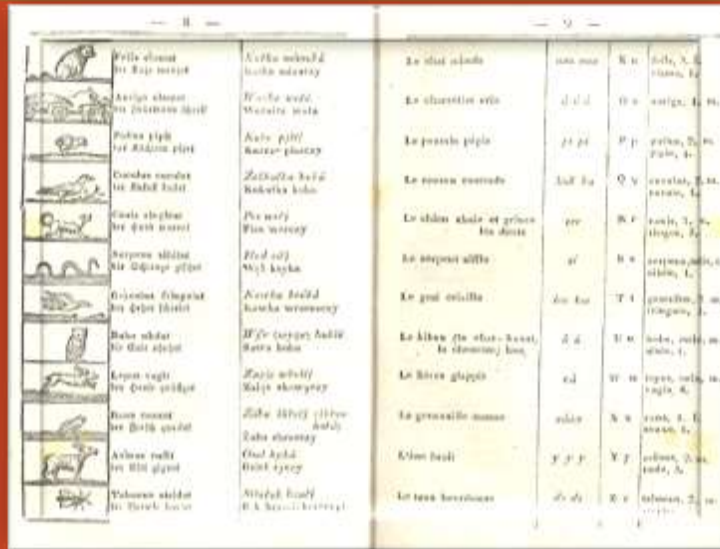
„Mládež se při koledách toulá dva i více dní a učení tak zameškává“.

Ve své žádosti Orygenes dále apeluje na radu, aby „zapomnětlivým měšťanům“ připomněla jejich povinnost podílet se na obživě žáků. Také učitelé byli odkázáni na dohodnutý poplatek od rodičů a místního faráře.

Česky psané učebnice počtů a zpěvu

Orbis pictus – Svět v obrazech

J. A. Komenského

MVSICA

to gest Knížka Zpěvá
tům/nálezitě zprávy
w sobě zamřagich.

Sepsaná Jazykem Českým / k žádosti
některých dobrých přátel. A vypršitě
ná nepřivě / Léta Páně / 1558. w
Hosomaucy. Nyni znovu
pilně skorygovaná a wpu-
štěná.

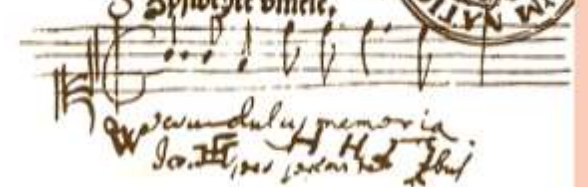
přidány jsou Regule / a naučení počte
- bná Rantorum y písni sklada
telům.

Žalm. 38.

Blahoslavený gest ten lid který v mji ra-
dostně prozpěwovati. ic.

Žalm. 46.

Zpiewte Bohu nassemu zpiewte
Zpiewte vměle.

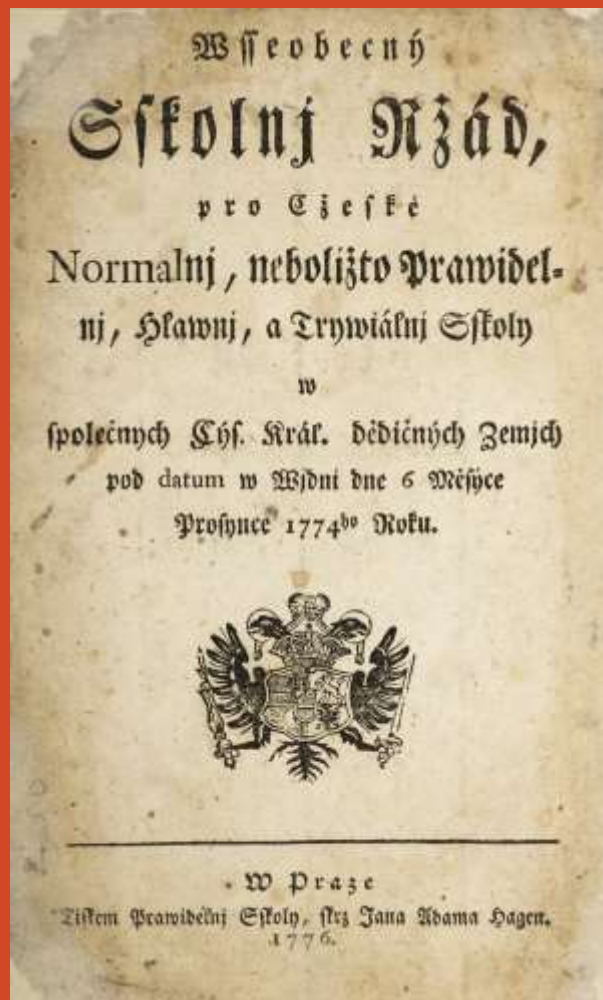
*„Naši učitelé nesmějí být podobni
sloupům u cest, jež pouze ukazují,
kam jít, ale samy nejdou.“*

Zakladatel moderní výchovy Jan Amos Komenský (1592 – 1670)

Napsal učebnice, příručky, podklady pro tvorbu jazykových slovníků a encyklopedií obsahujících veškeré tehdy dostupné poznání. Prosazoval systematické všeobecné i nejvyšší vzdělání pro chlapce, ale také dívky. Chtěl, aby vyučování bylo názorné i ve výuce jazyků. Ve třídě měly být děti jen stejně staré a neměly být spojovány různé ročníky dohromady. Vzdělání má vycházet z pozorování přírody a života, od známého k neznámému, rozvíjet soudnost a spojovat teorii s praxí. Potřebným doplňkem výuky a k dosažení tělesné zdatnosti je tělocvik.

Komenský navrhl školskou soustavu od mateřské školy, přes obecnou, latinskou a vysokou. U poslední nezapomněl na doplnění vzdělání formou cestování a poznávání života v cizích zemích. Doporučoval celoživotní vzdělávání dospělých. Pouze díky výchově a vzdělání lze podle Komenského změnit svět zmítaný válkami a nenávisť.

Komenský usiloval o sjednocení zemí Evropy, obdobně jako dvě století před ním český král Jiřík z Poděbrad. Navrhoval zřídit mezinárodní instituci mírového porozumění a evropský mírový soud, který by řešil spory mezi národy. Přemýšlel o vytvoření mezinárodního umělého jazyka. Komenského odkaz přijala OSN a rovněž UNESCO a přijaly jej coby jednoho ze svých symbolických patronů.

Všeobecný školní řád

Byl vyhlášen Marií Terezií, českou a uherskou královnou, dne 6. prosince 1774. Reforma zásadně proměnila školský systém v celé rakouské monarchii. Jejím autorem byl Jan Ignác Felbinger, zaháňský opat a znalec J. A. Komenského. Uzákonila školní docházku povinnou pro děti od šesti do dvanácti let a povinnou docházku dívek a chlapců na opakovací hodiny nedělní školy ve věku osmnácti až dvaceti let.

Jednalo se o vsutku přelomový akt, neboť většina evropských zemí zavedla povinnou docházku až ve druhé polovině 19. století!

Všeobecný školní řád

První vzdělávací stupeň měly tvořit veřejné školy, poskytující obecné vzdělání veškerému obyvatelstvu.

V menších městech a vesnicích s farou se měly zřídit **jedno nebo dvoutrídni školy triviální**. Tzv. trivium znamenalo: čtení, psaní a počty. Tyto předměty byly doplněny výukou náboženství, dívky se navíc učily ručním pracím (šití a pletení). Chlapcům na venkově se dostávalo základům řemesel a hospodaření a ve městech se učili o průmyslové výrobě.

V hlavních školách trojtřídních ve městech se znalosti z triviálních škol rozšiřovaly o základy latiny, dějepisu, zeměpisu a vedle nich i o vědomosti průmyslové a zemědělské výroby. Jako vzorové školy, které završovaly obecné vzdělání, byly v Praze, Brně a Opavě otevřeny školy normální.

Školskou reformu podpořilo v roce 1775 zřízení c. k. skladu školních knih v Praze, pověřeného vydáváním učebnic, jejichž obsah schvalovala dvorská studijní komise. Ve stejném roce vznikly i **první přípravné kurzy (praeparandy)** pro vzdělávání učitelů. Pro učitele triviálních škol byly tříměsíční, pro učitele škol hlavních trvaly půl roku.

Zajímavostí bezesporu je, že přednášející předváděli výuku budoucím učitelům přímo ve škole nebo pro skupinku žáků.

Díky nové školské reformě mohl stát ovlivňovat myšlení a způsob života všech poddaných, a tím podpořit hospodářský rozvoj habsburského soustátí. Výroba v manufakturách a pozdějších továrnách vyžadovala dělníky alespoň s minimálně základním vzděláním. Provoz triviálních škol platily fary a města nebo šlechtické vrchnosti a hlavní školy financovala zemská správa.

Vytvoření přípravek byl výrazný posun k postupné profesionalizaci učitelů a formování učitelského stavu. Do té doby totiž mezi kantory převládali vysloužilí vojáci, disponující snad jedině trestající rukou a silným hlasem, náhodně vybraní místní občané nebo zběhlí studenti, kteří se často namísto výuky raději bavili a vyhledávali místní mladší vdovy.

Všeobecný školní řád počítal s tím, že ve zřizovaných školách bude základní metodou hromadná výuka. Jako pomůcka k přípravě učitelů na tuto změnu měla sloužit příručka **Methodní kniha od Ignáce Felbigera**, obsahující rozpracované pedagogické zásady J. A. Komenského. Vedla učitele zcela konkrétně a podrobně nejen k hromadnému vyučování ve třídách, kladla totiž důraz na metodický postup od lehčího k obtížnějšímu, od známého k neznámému. Velký význam dále přikládala společnému čtení z učebnice, oceňovala výklad učitele a jeho následný rozhovor s žáky o novém učivu.

Prohlášení panovnice Marie Terezie - Škola je politikum

Nový školní řád měl rovněž sjednotit vyučovací jazyk, tj. němčinu, kterou úřady preferovaly a učitele, jehož žáci se jí učili a dělali pokroky, náležitě odměňovaly. Na většině triviálních škol Čech a Moravy se však používala čeština, psaná latinkou namísto kurentu. V oblastech, kde žilo výrazně víc Němců než Čechů, převládala němčina. Další neněmecké národy též používaly, alespoň na nejnižších školách, svůj mateřský jazyk, což vedlo k posilování národních hnutí.

V jakém jazyce se vyučovalo na hlavních školách, záleželo na složení obyvatelstva. Mnoho rodičů ale německý jazyk v těchto školách vyžadovalo nejen ze společenských důvodů, ale též pro lepší uplatnění v životě.

Nově zavedený systém načas alespoň ve vyšších školách prolomil monopol církve nad vzděláváním.

Vznikaly vyšší odborné školy pro důstojníky, inženýry, zemědělské a báňské odborníky.

Počtem a úrovní škol patřilo sice českému království na přelomu 18. a 19. století první místo v rámci habsburské monarchie, přesto kupříkladu v Čechách navštěvovala školu pouze jedna třetina žáků.

Rakousko nepotřebuje učené lidi, nýbrž dobré poddané.

Všeobecný školní zákon z roku 1805 vrátil základní školu pod dohled katolické církve a přímým nadřízeným učitele se stal příslušný farář. Učilo se čtení, psaní, počítání a náboženství bylo základem mravní výchovy. Od učitelů se žádalo, aby byli zdraví, vedli řádný a bohabojný život a šli svým žákům příkladem. Sledovalo se, jak často měnili místo svého působení, aby nehráli na svatbách a hlavně v hospodách, a tudíž nepropadali - *zakořeněnému pekelnému chlastu*.

Císař František I. prohlásil k profesorům lublaňského gymnázia v roce 1821: ...
*„Já nepotřebuji žádné učence, nýbrž hodné občany. A vaším úkolem je takto vychovávat mládež.
Kdo mně slouží, musí učit, co nařídím.“*

Největší část platu kantora nižších škol tvořily tzv. sobotáles, vyplácené zpravidla v sobotu, a to rodiči žáků. Kromě sobotáles dostával učitel plat od obce, někdy mu byl přidělen obecní pozemek na obdělávání, aby uživil rodinu, přivydělával si hraním v kostele nebo v hospodách, předením lnu, domácím tkalcováním. Mezi učiteli byl velký rozdíl v sociálním zabezpečení. V hlavních školách byl od roku 1804 učitel pod penzí, kdežto kantor, celý život působící v triviální škole, musel vzít zavděk městským chudobincem. Ne všichni učitelé však byli nemajetní. Pochopitelně roli hrálo, z jakého rodinného prostředí pocházeli. Jsou známá jména některých kantorů z Jaroměře, kteří vlastnili domy a patřili k majetnějším obyvatelům.

Veduta s pohledem na jižní stranu Jaroměře
od neznámého autora z 30. let 19. století

Bude nová škola nebo nebude?

V první polovině 19. století se triviální trojtřídní škola v Jaroměři nacházela ve vlastním domě čp. 2 vedle kostela sv. Mikuláše. Celkem 150 žáků se třemi kantory se učilo v prabídných světnicích ve zchátralé a sesutím hrozící budově s prkennými stěnami. Další žáci se učili v domě čp. 33, který byl rovněž v nedobrému stavu. Učitelé, z nichž jeden byl též ředitel kůru při sv. Mikuláši a druhý varhaníkem tamtéž, bydleli s rodinami v obou domech. Vyučovalo se triviu – čtení, psaní, počítání a náboženství. Školu prakticky vedl příslušný farář, jenž přijímal jednotlivé učitele. Na konci školního roku se konaly veřejné zkoušky spojené s odměnami pro pilné žáky.

Krajský úřad v Hradci Králové nařídil v roce 1834 magistrátu v Jaroměři, aby vypočítal náklady na výstavbu nové školy a předložil je. Zástupci obce podali žádost, aby stavba byla kvůli nedostatku peněz prozatím odložena. Nicméně objednali prohlídku obou školních budov u stavitele Jana Tlaskala, jenž shledal značné závady a jejich celkovou nevhodnost, a to nejen pro výuku, ale hlavně pro jakýkoliv pobyt v nich. Obrat nastal v následujícím roce, neboť právovovárečné měšťanstvo zakoupilo v dražbě dům čp. 3, nazývaný Čejkovský, který sousedil se školou a pro stavbu školní budovy by se náramně hodil. Teprve na Štědrý den roku 1839 došlo k podepsání smlouvy mezi magistrátem jaroměřským a právovovárečným měšťanstvem ohledně prodeje domu čp. 3.

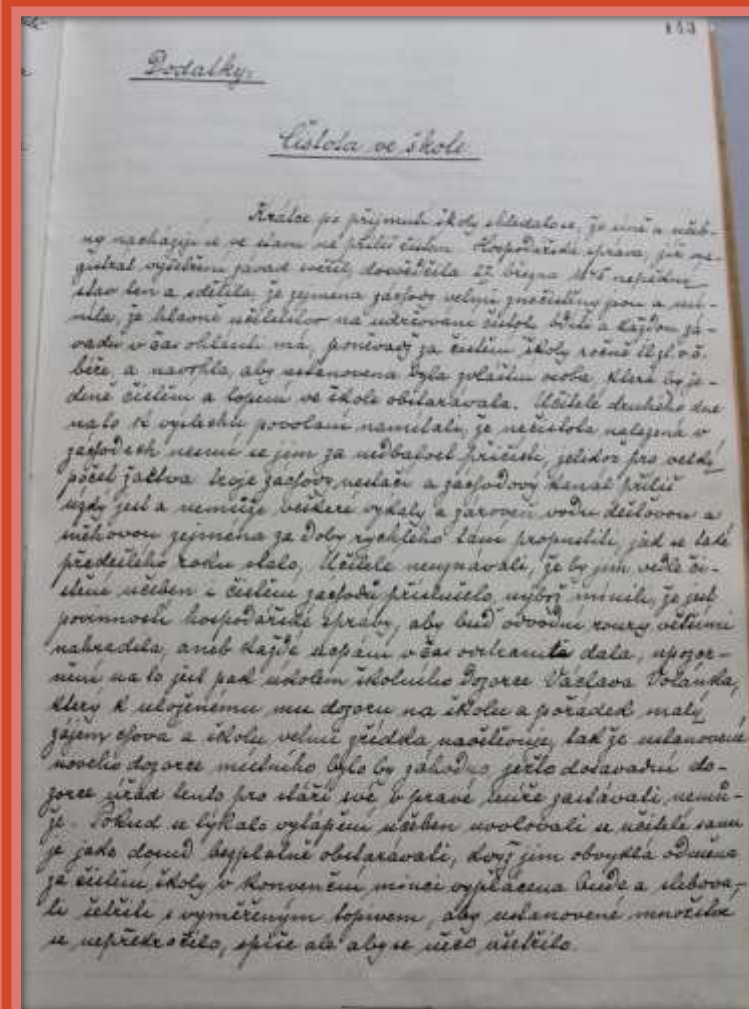
Máme novou školu!

Slavnostní otevření a posvěcení nové školy, postavené v klasicistním slohu, se odehrálo 6. listopadu roku 1842 za účasti četné veřejnosti a šestnácti jaroměřských cechů.

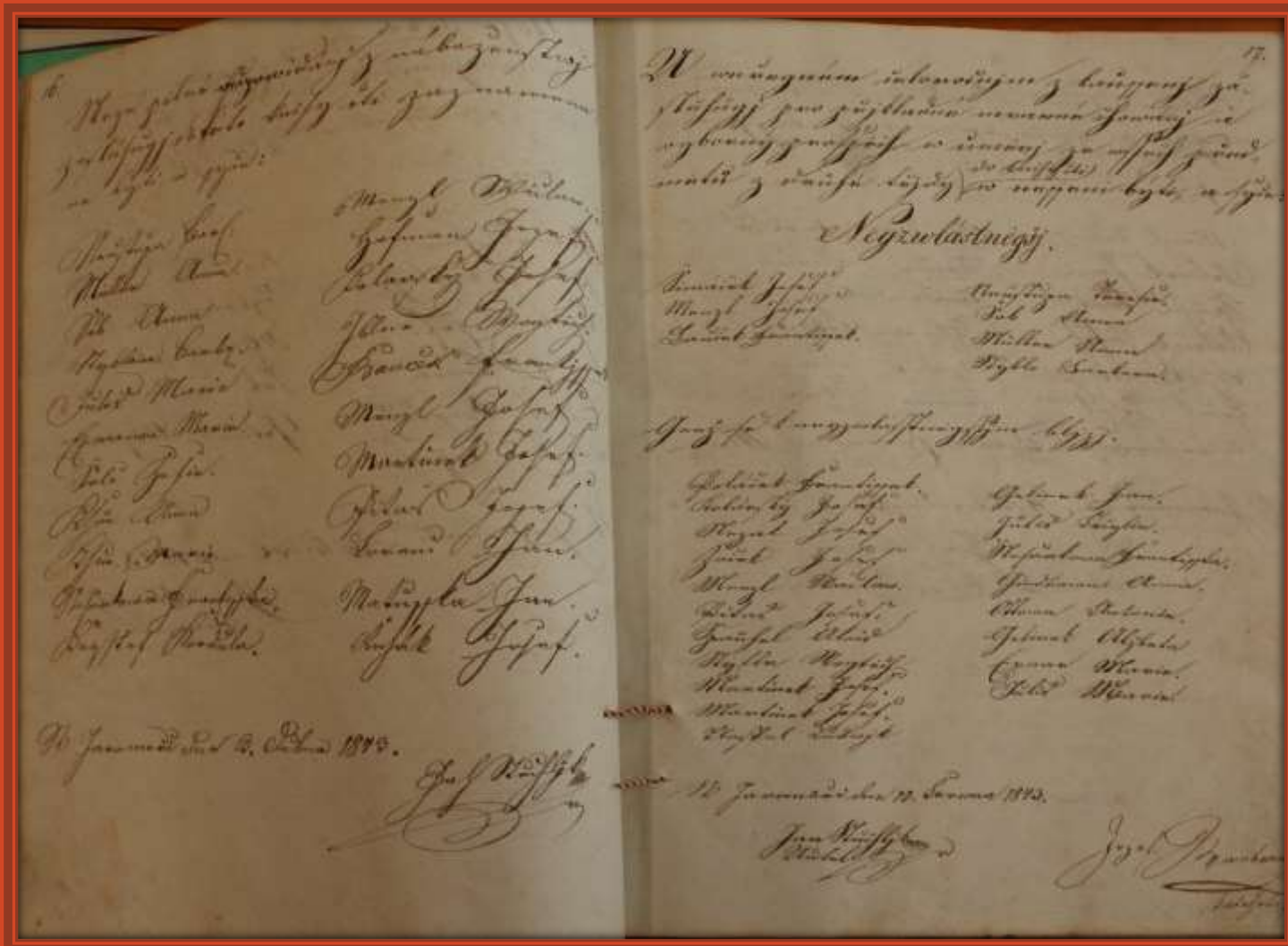
Při této příležitosti věnovali dobrodinci čtyřiceti chudým dětem nové oblečení.

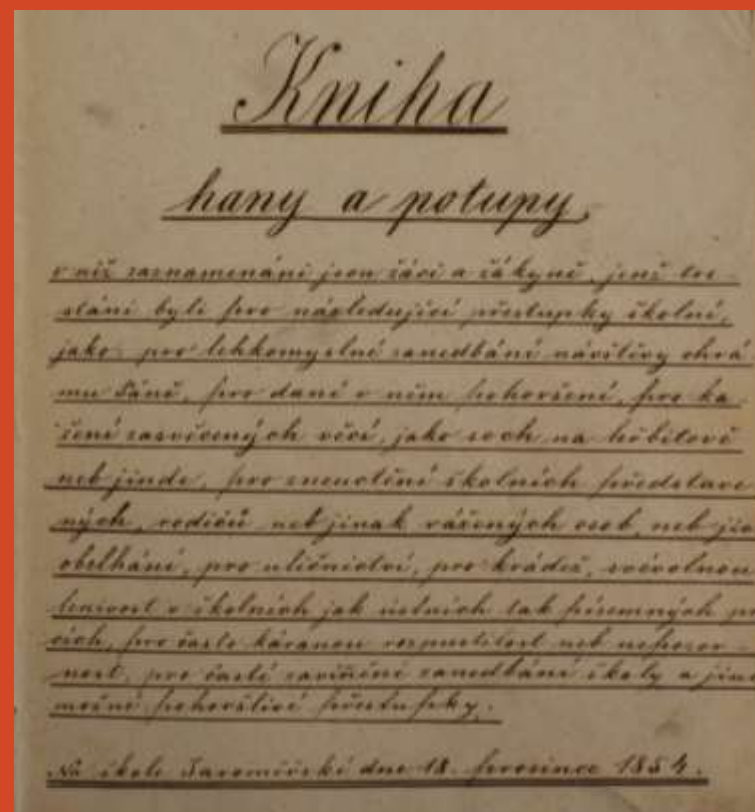
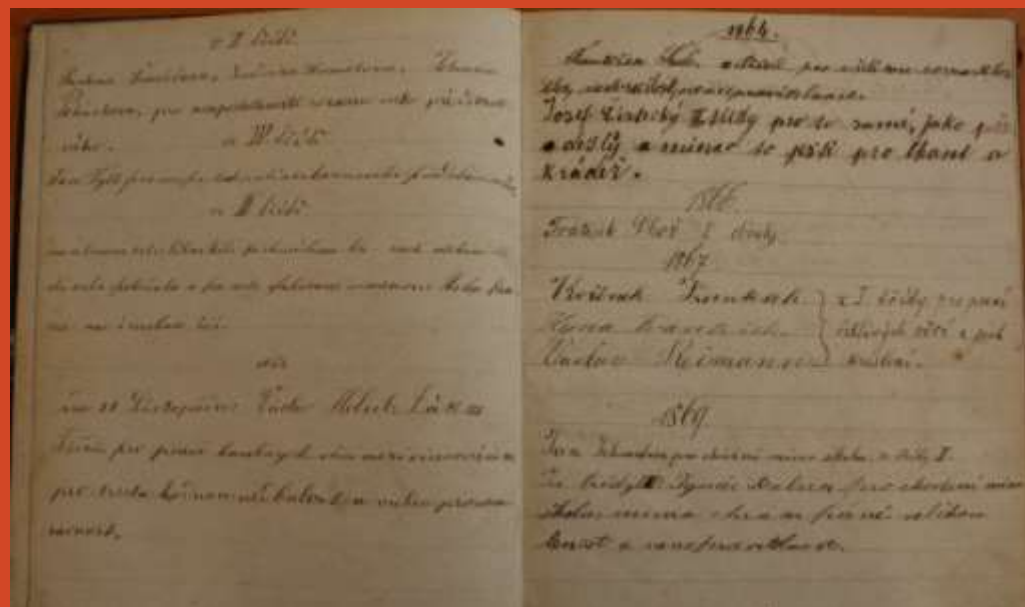
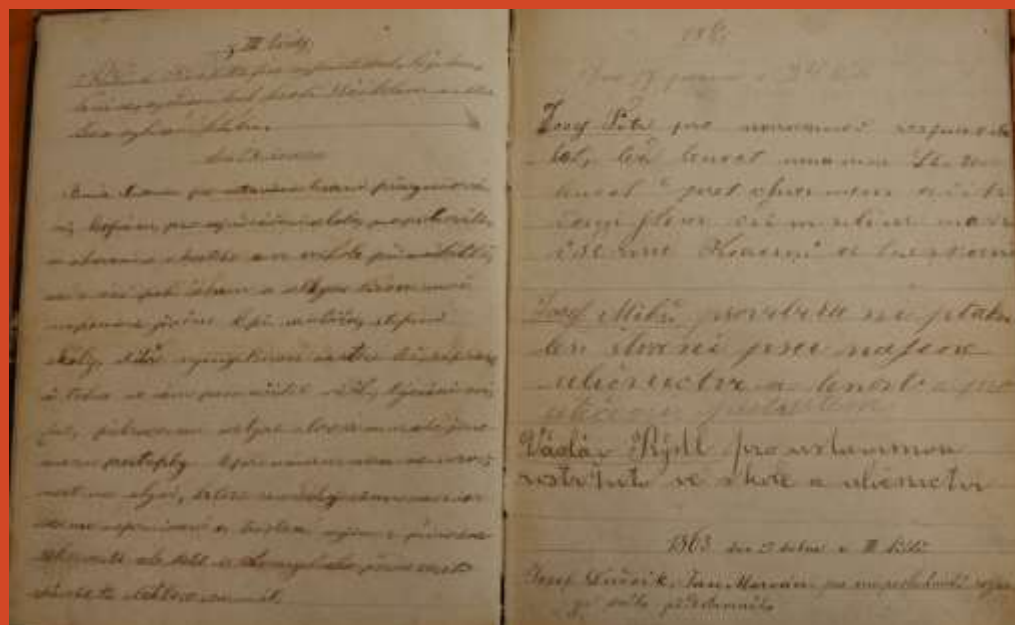
Koncem 40. let 19. století se přestavovala jaroměřská radnice a úřední místnosti se přestěhovaly – kam jinam – do školy! Vyučování až do roku 1852, kdy došlo k povýšení školy na hlavní školu, opět probíhalo v soukromých domech.

V roce 1853, zásluhou tehdejšího prvního učitele Josefa Hinka, který školu řídil, došlo ke stavební úpravě tříd, aby v nich bylo více oken. Budova sloužila poté nepřetržitě až do roku 1914 školním účelům.

Pochvala vždy potěší!

Podle Všeobecného školního řádu byl nejčastějším trestem zápis do černé knihy, která byla nazývána rovněž knihou hanby. Tělesné tresty byly přípustné jen při závažných prohřešcích, jako bylo lhaní učiteli, nebo když si žák ze zápisu do černé knihy zjevně nic nedělal. Až podle nařízení z roku 1870 se tělesné tresty zakazovaly.

Uznání spisovné češtiny zahájilo na pražské univerzitě roku 1791 zřízení stolice české řeči a literatury, kterou vedl profesor František Martin Pelcl, rodák z Rychnova nad Kněžnou. Josef Jungmann vyučoval od roku 1815 nepovinnou češtinu na akademickém gymnáziu v Praze.

Mluvnice česká

první učebnice češtiny, vyšla až v roce 1842 a jejím autorem byl Josef Liboslav Ziegler, kněz, spisovatel a překladatel, narozený v Hradci Králové. Učitelé podporovali zdárný vývoj českého jazyka, prezentovali českou historii, zakládali nebo vstupovali do vlasteneckých spolků a četli knihy historika Františka Palackého, jazykovědce Josefa Jungmanna nebo novináře Karla Havlíčka Borovského.

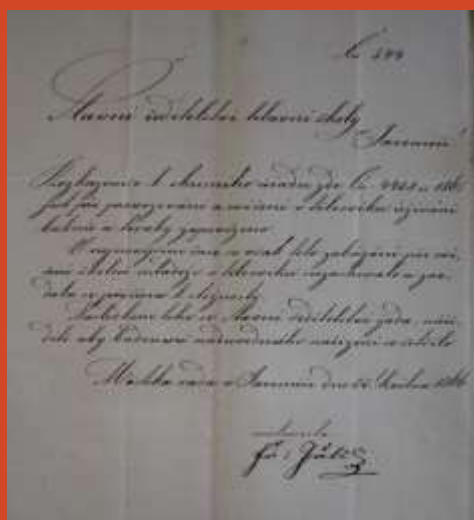

Autoři obou knih pocházeli z našeho kraje. Zájemci si bezpochyby poučné texty mohou vyhledat v digitální knihovně Národní knihovny.

Kniha pamětní popisuje chod školy od roku 1865 rukou tehdejšího ředitele a katechety (učitele náboženství) Tomáše Blažka. Jeho pokračovatelem byl od roku 1874 nový ředitel Josef Hink.

Hlavní škola v Jaroměři se čtyřmi třídami byla dle zákona z roku 1869 přeměněna na pětitřídní školu obecnou. Od roku 1866 se čeština stala vyučovacím jazykem, ale již předtím, a to v roce 1860, zde byly zavedeny české početnice. V následujícím desetiletí se otevřela šestá třída, dále došlo k rozdělení na školu dívčí a chlapeckou (1874) a o dva roky později ke zřízení měšťanské školy chlapecké, jejíž vedení řídilo obecnou dívčí školu (měšťanka byla otevřena v roce 1888).

Tělocvik probíhal v Sokolské zahradě v Husově ulici a od roku 1879 se mělo cvičit na Ostrově, než bude postavena nová škola. Vedle tělocvičny byla na Ostrově v roce 1881 zřízena zahrada a rozdělena na tři části: školka k pěstování a šlechtění stromů, kam bylo zasazeno 350 mladých ovocných stromků, oddělení botanické a kuchyňská zahrádka pro dívky.

Zajímavost: v pátek dopoledne panoval na náměstí kvůli trhům tak velký provoz, že děti z bezpečnostních důvodů chodily do školy až odpoledne.

Kromě několikrát za rok
konaných inspekcí
navštívil školu v roce 1880
císař František Josef I.
i další příslušníci
panujícího rodu -
arcivévoda Rainer (1888)
a u příležitosti návštěvy
arcivévody Karla v září
1889 se konal pochodňový
průvod za účasti učitelů
a žáků. Učitel Antonín
Noha se měl podle školní
kroniky postarat
o elektrické osvětlení
náměstí. *(Patrně pomocí
generátoru, neboť elektrina
byla zavedena až v roce 1908.*

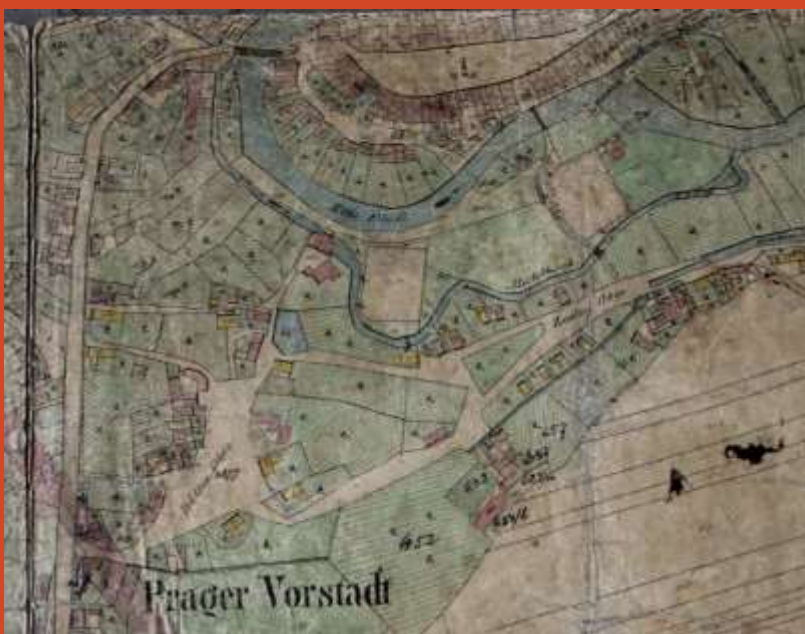
Boj o novou školu na Ostrově

Neznáme bohužel autora velkolepé myšlenky vybudovat školu na Ostrově, otevřít město směrem k jihu a vytvořit podmínky pro výstavbu dalších škol, ale i zástavbu nové čtvrti Na Ptákách. Počátkem 80. let 19. století škola v Jaroměři praskala ve švech. Městská rada proto doporučila zastupitelstvu, aby rozhodlo o postavení nové školní budovy, a to na Ostrově. Konečné rozhodnutí bylo ovšem podmíněno realizací finančně náročných prací přípravného i technického charakteru. Navrhované výstavbě by předcházelo vykoupení a zboření domů čp. 18, 19 a 20, postavení nového mostu, vykoupení a zvednutí terénu Ostrova, rozšíření řečiště Labe, postavení nových stavidel, aby se předcházelo záplavám, postavení dalšího mostu přes mlýnský náhon u mlýna, a vybudování silnice za školou. Jaroměřské zastupitelstvo návrh neschválilo, neboť se obávalo velkých výdajů, povodní, vlhkého prostředí a epidemií, které se zde údajně šířily.

Jaroměřský Ostrov

Cesta na Ostrov vedla z náměstí fortnou pod radnicí a přes úzkou dřevěnou lávku, nebo po dřevěném, později řetězovém mostě, cestou podél Labe a přes lávku u mlýna. Na Ostrově byly tenkrát louky s ovocnými a zelinářskými zahradami. Z větší části jej vlastnil ostrovský mlynář Jan Náhlovský, radní Andr a dr. Unger. V roce 1882 byl vypracován znalecký rozbor plochy Ostrova, který se měl vylepšit násypem až jednoho metru, ale jen v prostoru, kde bude stát škola a tři silnice, aby velká voda mohla snadno odtékat a školní sad přitom pohnojit kalem z řeky. Znalec Jan Schwarz, vrchní inženýr zemský, potvrdil, že uvedená plocha je nejen způsobilá ke stavbě, ale disponuje navíc pěknou, zdravou a světlou polohou, která umožňuje snadnější komunikaci z náměstí a na obě předměstí.

Výstavba nového mostu na Ostrov

Do podzimu 1883 byly vykoupeny a zbořeny výše uvedené domy, následovala úprava nové ulice a stavba mostních pilířů místní firmou Ing. Řezníčka. V listopadu se kopaly základy pro první mostní pilíř. Beton se kladl v hloubce 4,5 metru a vzhledem k mírnému počasí mohli dělníci celou zimu pracovat. Byla zazděna středověká hradební zeď a při stavbě druhého pilíře též bývalá bašta pod zbořeným domem U Tří kaprů. Během jarních měsíců příštího roku usazovali montéři mostovku, kterou hutě dodaly během jednoho měsíce.

V létě 1885 se začala zazdívat fortna pod radnicí a stará lávka přes Labe byla zbořena.

Rozmach města na přelomu 19. a 20. století

1875 -1876/ postaven pivovar na Pražském předměstí

1882/ zřízen svatoanenský vodovod od pramenů pod Klouzkovem

1883/ zahájena výstavba závodu firmy Polický

1883/ zbořeny tři domy na náměstí a ve vzniklé proluce vybudována ulice z náměstí
Na Ostrov přes nový železný most

1883 – 1884/řetězový most přes Labe nahrazen novým železným

1884 -1885/ stavba chlapecké školy Na Ostrově, projekt Arnošt Jenšovský

1885/ vydlážděna Husova třída

1885/ postaven hotel Grand, pozdější hotel Praha

1886/ vystavěny zeměbranecké kasárny na Jakubském předměstí

1887 – 1888/vybudován nový hřbitov na Jakubském předměstí, projekt Jan Čermák

1888 - postavena Náhlovského vila, projekt František Hellman, od roku 1948
městská knihovna

Výstavba školy na Ostrově

Autorem projektu byl stavební rada Arnošt Jenšovský z Prahy. Konkurenční plány předložili František Schmoranz mladší a Jan Machytka. Vítěz soutěže nebyl v Jaroměři neznámý, neboť podle jeho projektů byla v Josefově postavena budova radnice (1883 – 1884) a později v roce 1891 též nové jezdecké kasárny naproti důstojnickému parku. Dále vytvořil projekt Rudolfiny - Ústavu hluchoněmých na Pospíšilově třídě v Hradci Králové (1901).

Výběrové řízení na výstavbu školy o celkové výši 110 960 zlatých vyhrála nymburská firma J. Čermák & E. Prückner. Koncem března 1884 se začaly kopat základy, betonáž probíhala v hloubce 1,3 metru, koncem června bylo dostavěno přízemí a v říjnu se začala dělat vazba. Duby z jaroměřské bažantnice poskytly dřevo potřebné ke stavbě. Kolaudace školy, postavené v historizujícím stylu české renesance, byla provedena 18. listopadu 1885 za přítomnosti starosty města Antonína Vodáka (dříve byl školním dozorcem), městských úředníků, architekta Jenšovského a stavitele Jana Čermáka. Vše bylo shledáno v pořádku, takže dohodnutá částka za stavbu mohla být firmě zaplacená.

POZVÁNÍ k slavnostnímu OTEVŘENÍ NOVÉ BUDOVY OBECNÍ

v král. vřun. městě
JAROMĚŘI
6. DNE MĚSÍCE ZÁŘÍ L. 1885.

PROGRAM.

I. V předvečer slavnosti, dne 5. září:

- O 7. hodině hudba na náměstí za dobrovolného okrášlení domů prapory;
- čepobíjí.

II. V den slavnosti, dne 6. září:

- O 6. hodině ráno hudba městem.
- O 9. hodině slavná mše svatá a vyzvání Ducha sv. u sochy panny Marie na náměstí.
- Po skončených službách božích:
 - průvod k nové budově;
 - odevzdání klíčů stavitelem purkmistrovi;
 - církevní svěcení a slavnostní kantáta;
 - čtení a podepisování základní listiny;
 - císařská a národní hymna;
 - odevzdání místnosti školních řediteli;
 - vedení dětí do tříd.
- O 1. hodině odpoledne společná hostina v sále p. A. P. Zouzala.
- O 2. hodině bude vojenská hudba na náměstí koncertovati.

Lístky k hostině, à 2 zl., dostati lze do dne 3. měsíce září v městské kanceláři.

Vodák, purkmistr.

Pozvání

K slavnostnímu otevření nové budovy obecní
v městě Jaroměř 6. září 1885.

Program

- V předvečer slavnosti dne 5. září:
 - O 7. hodině ráno hudba na náměstí za dobrovolného okrášlení domů prapory.
 - čepobíjí.
- V den slavnosti dne 6. září:
 - O 6. hodině ráno hudba městem.
 - O 9. hodině slavná mše svatá a vyzvání Ducha sv. u sochy panny Marie na náměstí.
 - Po skončených službách božích:
 - průvod k nové budově;
 - odevzdání klíčů stavitelem purkmistrovi;
 - církevní svěcení a slavnostní kantáta;
 - čtení a podepisování základní listiny;
 - císařská a národní hymna;
 - odevzdání místnosti školních řediteli;
 - vedení dětí do tříd.
 - O 1. hodině odpoledne společná hostina v sále p. A. P. Zouzala.
 - O 2. hodině bude vojenská hudba na náměstí koncertovati.

Purkmistr.
Vodák

Pamětní listina o založení školy

DĚJINY

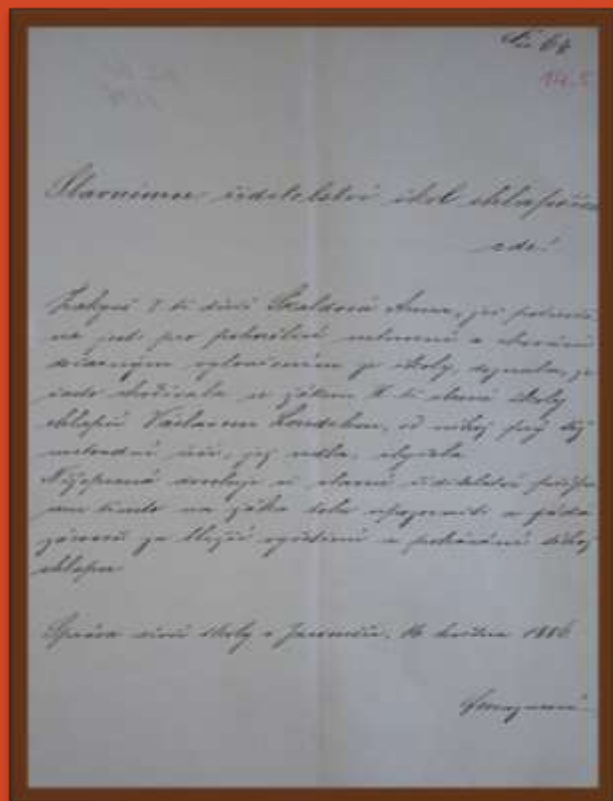
nového obecního domu na Ostravě v královském věnném městě

JAROMĚŘI

určeny v tomto pamětním spise krěčně upomínce na

obětavost občanskou všem budoucím potomkům a časům.

Školní mozaika

Učebná osnova
pětiletá školní obec s měšťanskou spojení
školy pro chlapce v Jaroměřu.

Rozdělení hodin

Učební předměty	I.	II.	III.	IV.	V.
Náboženství	2	2	2	2	2
Výukovací jazyk	12	10	9	9	6
Číslopis a dějepis	—	—	1	2	3
Přírodopis	—	—	1	1	3
Přírodopis	—	—	1	1	3
Počty	½	4	4	4	4
Kreslení a rysování	—	—	—	—	—
Kreslení v ruky	—	½	½	2	2
Písni	—	2	2	2	2
Čtení	½	½	½	½	½
Čtení	½	½	2	2	2
Společný před výukou vše hodin	19	21	23	25	25

Učit se, učit se - a zkoušet!

Výkaz

Čís. 103.

žáků obecní a měšťanské školy chlapecké v Jaroměřu dle tříd a dle
ročníků starší v škol. r. 1886-87.

Žáků jest	Z počtu žáků připadá na ročník starší								celkové množ.	Poznámka.	
1. třídy	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.				
A. Škola obecní.											
I.	92	90	1	1	-	-	-	-	92	Jeden žák jest blbý, jeden tělesně nevytvářený a navolávání podle žánků školní.	
II.	81	-	75	5	1	-	-	-	81	1 žák jest duchovní chorý, 5 žáků jest od jinných přivlečených a na základě §. 44. - Kautskův učitel a zvyklostě do této třídy vstoupil.	
III.	94	-	-	85	7	2	-	-	94	1 žák jest blbý a blbý, 1 blbý, 7 žáků jest od jinných přivlečených a na §. 44. - Kautskův učitel do této třídy vstoupil.	
IV.	114	-	-	-	90	22	2	-	114	3 žáci jsou obecně dani a nevytvářeni za školy, 17 žáků jest od jinných přivlečených a 4 učitelův do této a u nich již v přivlečených třídách mají třídy vstoupil, 4 jsou na duchovní škole.	
V.	94	-	-	-	68	21	5	-	94	1 tělesně žák jest 10 tělesně dani a nevytvářeni za školy, 10 žáků jest od jinných přivlečených a 4 učitelův do této a u nich již, Kautskův učitel do této třídy vstoupil, 1 jsou učitelé duchovní.	
B. Škola měšťanská.											
I.	88	-	-	-	-	68	17	3	88	38 žáků jest vizí z obecní do měšťanské školy se přikl. učitel, mají učitel 4 tělesně.	
II.	52	-	-	-	-	-	49	3	52	20 žáků jest vizí z obecní, 32 domácnosti.	
III.	37	-	-	-	-	-	-	37	37	16 žáků jest vizí z obecní, 3 žáci mají přes 14 let starší.	
1. Poznámka. V škol. roce 1886-87 jsou počítány při I., II. a V. třídě školy obecní. Z čísel žáků obecní a měšťanské školy chlapecké v Jaroměřu dne 18. prosince 1886.											

Jos. Hlad

Josef Hlubek

12.76

Žákův přehled

pro veřejné školy na chlapeckých a dívčích
školách na konci školního roku 1886

I. Třída I. (první, přípravná škola)

Čís. 1. do 9. I. třída I.: Tři učební předměty a 6 mluvnice
školačské učebny a čtení školačské učebny,
zpívání, psaní, desky a křídlo.

Čís. 10. do 10. I. třída I.: Psaní a zpívání, čtení a výklad.
Desky a desky a křídlo.

Čís. 11. do 11. I. třída I.: Čtení a mluvnice, zpívání, psaní.
Desky a křídlo.

Čís. 12. do 12. I. třída I.: Čtení a mluvnice, zpívání a psaní, desky a křídlo.

Čís. 13. do 13. I. třída I.: Čtení a mluvnice, zpívání, psaní a
desky a křídlo.

Čís. 14. do 14. I. třída I.: Psaní, desky a křídlo a mluvnice, zpívání
a psaní, čtení a desky a křídlo.

II. Třída II. (první, přípravná škola)

Čís. 15. do 15. II. třída II.: Čtení a psaní, zpívání a
desky a křídlo.

Čís. 16. do 16. II. třída II.: Psaní, čtení a psaní, zpívání a
desky a křídlo, čtení a mluvnice, zpívání a psaní, čtení a mluvnice.

Čís. 17. do 17. II. třída II.: Psaní, čtení a psaní, zpívání a
desky a křídlo, čtení a mluvnice, zpívání a psaní, čtení a mluvnice.

III. Třída III. (první, přípravná škola)

Čís. 18. do 18. III. třída III.: Psaní, čtení a psaní, zpívání a
desky a křídlo, čtení a mluvnice, zpívání a psaní, čtení a mluvnice.

Čís. 19. do 19. III. třída III.: Psaní, čtení a psaní, zpívání a
desky a křídlo, čtení a mluvnice, zpívání a psaní, čtení a mluvnice.

Ach ta vysvědčení!

Každý rok v červenci se před koncem školního roku konaly veřejné zkoušky žáků. Školní rok byl ukončen zpravidla v červenci bohoslužbami v kostele a výstavou prací žáků. V 17 hodin byli vyhlášeni nejpilnější žáci a všichni obdrželi vysvědčení. Nový školní rok začínal obvykle 1. září.

Na obecných školách probíhala od roku 1805 veřejná půlroční zkoušení. Pokud měl žák z více než 3 předmětů známku „prostředně“ (=3 na 4stupňové škále) měl vysvědčení druhé třídy a opakoval. O způsobilosti pro postup do vyššího ročníku rozhodovala konference učitelů.

Známky	1	2	3	4	5
Choval se	velmi mravně	mravně	nehorlivě, pochybně	nehodně	—
Prospěl	velmi dobře	dobře	dostatečně	méně dostatečně	nedostatečně
Učil se	velmi pilně	pilně	nejo méně pilně	málo	—
Vnější sprava písemných prací	velmi chvilně	chvilně	nehorlivě chvilně	nechvilně	nechvilně

Školní zpráva.

Josef Limerdek, varovný dne 18. srpna 1855.
Jaroměř, náboženství katol., rok 1855/56.

ve třídě	I.	II.	III.	IV.
choval se	1	1	1	1
učil se	2	1	2	2
p r o s p e l				
v náboženství	1	1	1	1
vo škole	1	1	1	1
v práci	2	2	1	1
v jazyce	2	1	2	2
v počítání	2	2	1	2
v písemných pracích	1	1	1	1
v počtech a v nauce o bratřích národních	1	1	2	2
v přírodopise a v přírodních vědách	1	1	1	1
v zeměpisu a v dějinách	1	1	2	1
v kreslení	2	2	1	2
ve sportu	1	1	1	1
v uložení	1	1	1	1
v náboženství	2	1	1	2
Vnější sprava písemných prací	3	3	2	3
Zeměpis a zeměpisných	2	4	1	4
Přírodní vědy a přírodních	0	0	0	0
Rozsah vydání dne	1	2	3	4

Žák tento jest způsobilým postoupiti do vyšší třídy.

Podpis	učitel školy	úřední úřad	učitel srovnávací
I.	Josef Limerdek	Antonín Limerdek	Antonín Limerdek
II.	Josef Limerdek	Antonín Limerdek	Antonín Limerdek
III.	Josef Limerdek	Antonín Limerdek	Antonín Limerdek
IV.	Josef Limerdek	Antonín Limerdek	Antonín Limerdek

Žák tento škola do školy dne 1. září 1856.

Příměstí dne

Stupnice známek.

Stupnice známek	1	2	3	4	5
Choval se	velmi mravně	mravně	nehorlivě, pochybně	nehodně	—
Prospěl	velmi dobře	dobře	dostatečně	méně dostatečně	nedostatečně
Učil se	velmi pilně	pilně	nejo méně pilně	málo	—
Vnější sprava písemných prací	velmi chvilně	chvilně	nehorlivě chvilně	nechvilně	nechvilně

Stručná historie školních vysvědčení

Zavedení školních vysvědčení souvisí s vydáním Všeobecného školního řádu v roce 1774.

Děti, které navštěvovaly triviální školy, měly ve věku dvanácti let, tj. po absolvování šesti let školy, dostat vysvědčení o svých znalostech. Žáci hlavních škol a gymnazisté obdrželi vysvědčení dvakrát do roka. První klasifikační stupnice se objevuje až v roce 1805.

Postupně se začaly rozlišovat tři typy vysvědčení (až do poloviny 20. století). Jednalo se o vysvědčení propouštěcí, vysvědčení na odchodnou ze školy a frekventační vysvědčení.

Propouštěcí vysvědčení dostávaly děti, které dovršily věk školou povinný a měly pro obecnou školu předepsané vědomosti z náboženství, čtení, psaní a počítání. **Vysvědčení na odchodnou** ze školy obdrželi ti žáci, co sice dosáhli věku, kdy měli opustit školu, ale nenabyli dosud potřebné školní vědomosti a vlastně se to ani nedalo očekávat. Vysvědčení proto neobsahovalo klasifikaci. **Vysvědčení frekventační** se vydávalo žákům obecných škol, pokud přestupovali na střední školu. Uváděly se v něm jen známky z náboženství, vyučovacího jazyka a z počtů.

Velkou proměnou prošla vysvědčení až na základě zákona z roku 1869, neboť žáci začali dostávat školní zprávu 4x ročně! Prospěch prozrazovala číslíce a rodiče svým podpisem potvrzovali, že zprávu četli. Klasifikace o čtyřech stupních byla v roce 1884 přeměněna na pětistupňovou, aby (s krátkou pauzou v období protektorátu) přetrvala dodnes.

Provoz školy

Většinou bídny sociální status učitele, který byl často nucen „dožebrávat“ se zaslouženého platu od obce či rodičů, napravily školské zákony z let 1867–1869, díky nimž dostával vyměřený pravidelný plat vyplácený státem. Služné učitelů: I. třída 600 zlatých, II. třída 500, III. třída 400, poplatek od rodičů činil: 12, 8, 6 a 4 krejcary týdně. Od roku 1876 činilo služné učitelů na měšťanských školách ročně 800 zlatých a bylo jednotné, tj. bez rozlišujících tříd.

Na škole probíhaly soustavné kontroly hromosvodů a organizovaly se za pomoci hasičského sboru „požárové zkoušky“.

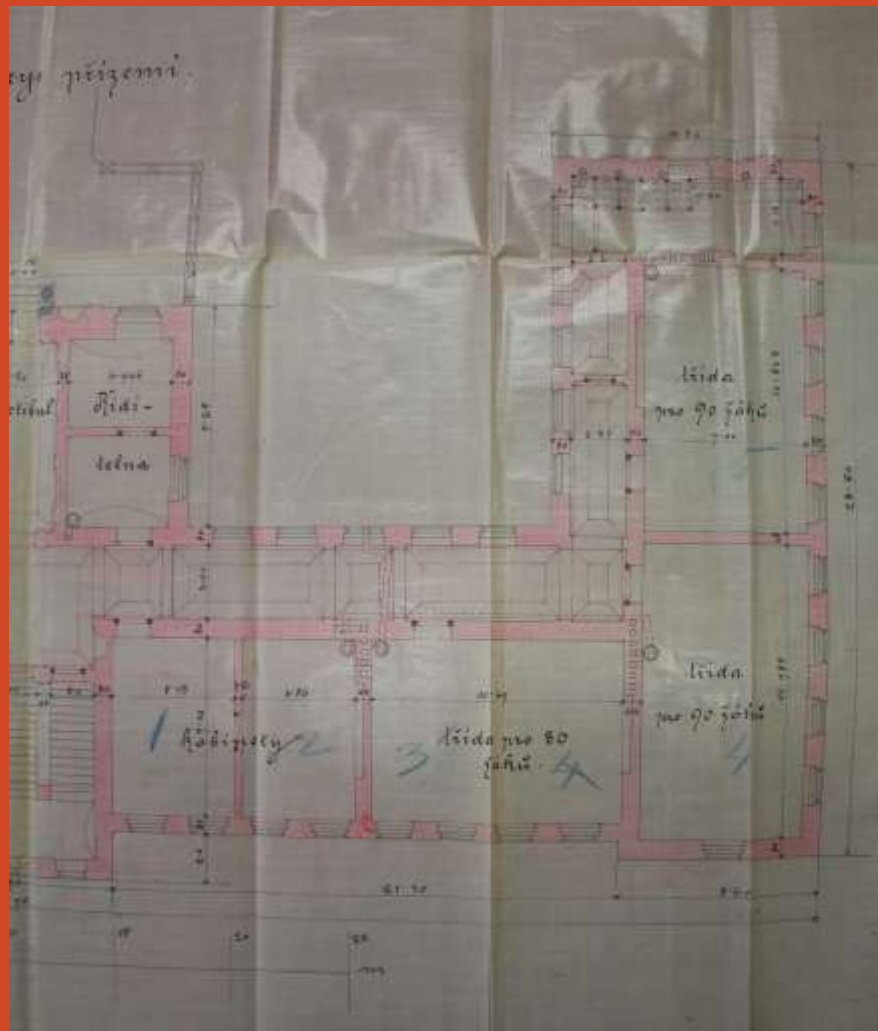
V roce 1902 byl vodovod od sv. Anny dotažen až do školy.

Pod mozaikovou dlažbu před hlavním vchodem se roku 1912 položila asfaltová vložka a deset cm silná betonová deska, aby se zabránilo prosakování vody. Následovaly naléhavé opravy záchodů, kde hrozilo promočení stropů a dále velké opravy 24 kamen, které byly opatřeny novými litými součástkami.

Během oprav vnitřního zařízení školy byla pořízena skříň pro školní archiv do ředitelny, třímetrovy stůl do sborovny, věšák na mapy, šest odpadkových košů, patnáct věder pro vodu.

Ve školní zahradě byla postavena besídka a instalováno čerpadlo na vodu.

V chlapecké škole byly až do roku 1905 umístěny také třídy
zdejší řemeslnické školy a městské muzeum.

Park na Ostrově

Během prvního pololetí roku 1885 následovalo zaměření a založení parku kolem školy. Byl předán veřejnosti dne 17. července 1886. Parkovou úpravu navrhl a provedl v letech 1885 – 1886 Hans Liehm, vrchní zahradník knížete Colloreda v Opočně. Domek postavený ve švýcarském stylu v parku nad labským jezem obýval městský zahradník. Stříbrné buxusy tvořily odpočívadla a kolemjdoucí mohli ve voliére obdivovat dva exempláře supů. V altánu hrála při otevření parku hudba 94. pěšího regimentu z Josefova. Promenádní koncerty se zde konaly pravidelně. Park byl tehdy mnohem menší. Rozprostíral se mezi Labem a náhonem tekoucím od ostrovského mlýna přes Ostrov a ústícím pod jezem do řeky.

Žáci 4. třídy (1894) a žáci 2. třídy (1895)

Fotografie chlapecké a dívčí třídy (kolem roku 1900)

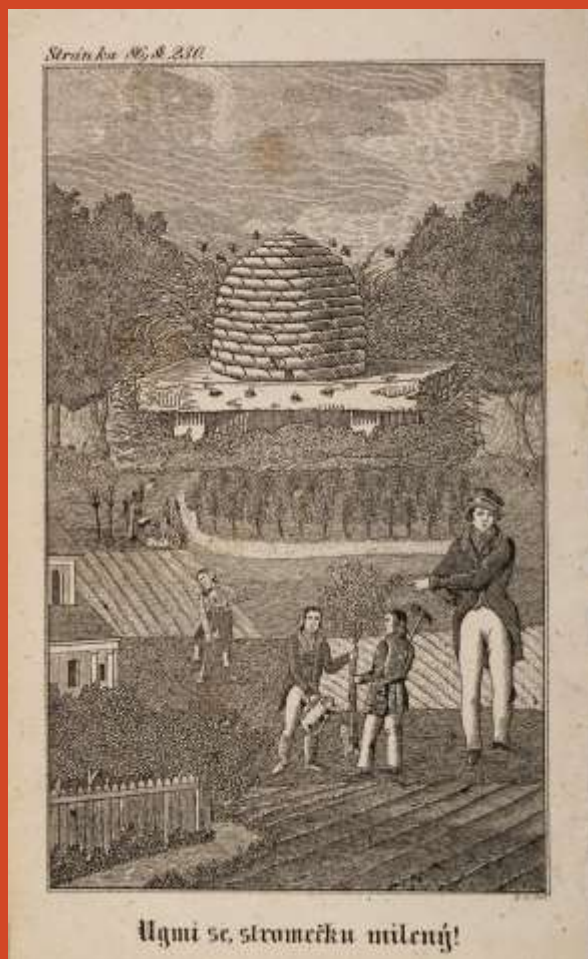

Učitelský sbor obecné a měšťanské školy v roce 1892

Učitel Antonín Noha se svou třídou (1912)

Školní zahrady a včelaření

Význam zahrad a jejich využití pro názorné vyučování se objevuje už i v Komenského Velké didaktice. „Zahradní téma“ do obsahu výuky zařadili též rádci Marie Terezie po zavedení povinné školní docházky.

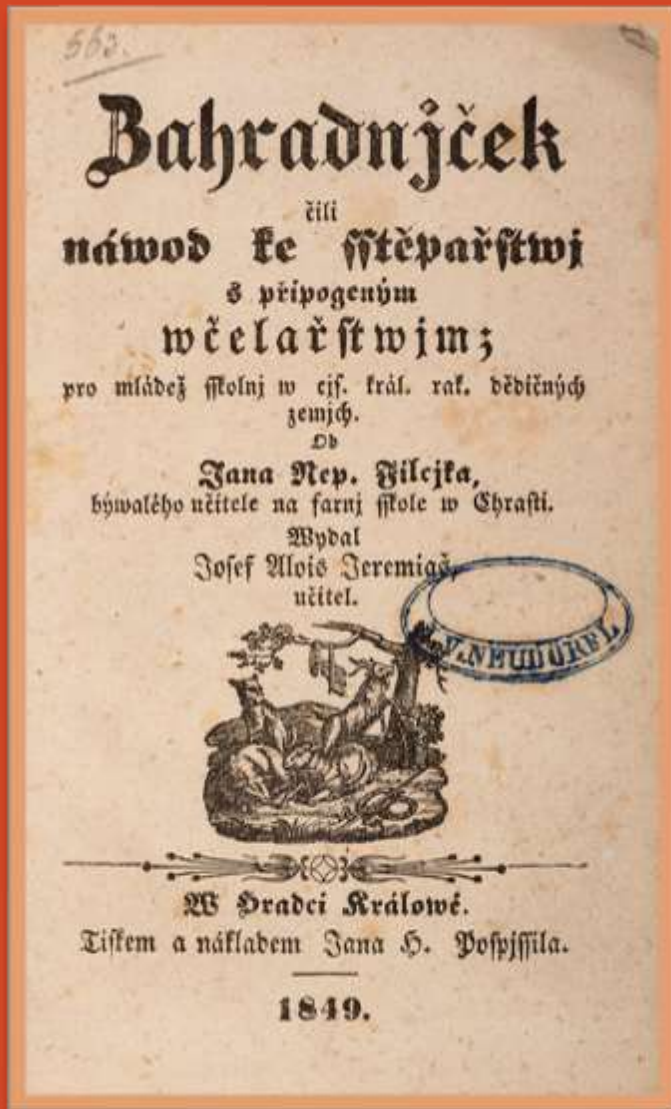
Školní včelíny

Od pradávna lidé vybírali včelám med, včelí vosk se jim hodil na výrobu svíček, propolis a pyl k léčení různých neduhů. Privilegované místo v zahradách zajišťovala včelám jejich role opylovače, kterou dětem učitelé zdůrazňovali a při zahradničení využívali. O včelách se sice děti dozvídaly už ve škole, ale obsluha úlů nebyla součástí povinného učiva. Záleželo na jednotlivém učiteli, zda žáky jeho výklad zaujme a budou se chtít o včely starat.

Školní zahrada měla mít svůj včelín. Doporučovalo se včelařit se dvěma a více včelstvy než s jedním. Faktem je, že součástí většiny zahrad včelín byl a učitelé spolu s faráři patřili k hlavním a nadšeným zastáncům chovu včel.

Učitelka zahrada

V Knize methodní z roku 1795 se píše o povinnosti učitelů poučit své žáky o základech zemědělské práce. O praktických zahradních činnostech, chovu včel a bource morušového učil své žáky Jan Jakub Ryba, pedagog a hudební skladatel.

Hlavní pohnutkou při zakládání zahrad v dané době však přece jenom byla sklizeň, jíž si učitelé přilepšovali k neuspokojivým platům.

V roce 1881 byla na Ostrově vybudována vedle tělocvičny zahrada, a to v místě pozdějšího parku - mezi pavilonem, besídkou až k mlýnské strouze. Po výstavbě školy a parkových úpravách došlo ke zrušení, zasazené stromy, besídka i plot byly prodány.

V roce 1890 byl zakoupen domek čp. 210 se zahradou, kde se roku 1894 založila zahrada pro chlapeckou i dívčí školu.

Roku 1893 byl do školní zahrady pořízen úl - dvoják, do něhož Václav Křičenský, učitel na obecné škole, daroval jeden roj včel. Během povodně úl uplaval, včely zahynuly a byl též zničen plot kolem zahrady. Na postavení a vybavení nového včelína přispěly zdejší Občanská záložna se Spořitelnou. Zdejší včelařský spolek zakoupil a věnoval dvanáct rojů a potřebné včelařské nářadí.

Koncem srpna roku 1898 se konal čtyřdenní včelařský kurz pod vedením předsedy včelařského spolku a správce školy ve Rtyni Ladislava Veisfeita.

Ze 42 účastníků bylo nejvíc učitelů.

Nemoci ve škole

Od 19. října do 19. listopadu 1889 byla škola zavřena kvůli spalničkám.

V lednu 1890 na týden uzavřena škola kvůli epidemii chřipky, píše se o ní jako o nové nemoci. Na jaře 1890 vypukly neštovice a děti byly očkovány se souhlasem rodičů. Ačkoliv se děti opakovaně očkovaly, spalničky a neštovice se vracely kvůli neočkovaným dospělým.

Celkem 91 dětí z 578 trpělo: krátkozrakostí (30), nedoslýchavostí (17), koktáním (17), kýlou, bolestmi hlavy, slabomyslností, zkřivením páteře.

Počet žáků v roce 1889

V obecné škole se v 1. třídě učilo 83 žáků, ve 2. třídě 79, ve 3. třídě 87, ve 4. třídě 85 a v 5. třídě 90 žáků (pobočky pro početné třídy byly v 1., 3., a v 5. třídě)

Národnost: 412 Čechů, 12 Němců a 1 Žid Náboženství: 420 katolíků, 3 evangelíci, 1 Žid

Do měšťanské školy chodilo 163 žáků (1. třída: 86, 2. třída: 47, 3. třída: 30 žáků)

Národnost: 150 Čechů, 12 Němců a 1 Rus

Náboženství: 157 katolíků, 4 reformovaní, 1 evangelík a 1 pravoslavný

Ve školním roce 1909/1910 z důvodu úmrtí učitele bylo 104 žáků namačkáno do třídy pro 80 dětí.

Na chlapecké i dívčí škole probíhaly hospodářské pokračovací kurzy.

Měšťanku navštěvovali kromě jaroměřských chlapců i hoši z Hořenic a jiných okolních obcí, chlapci z německých rodin zde byli „na výměnu“, aby se přiučili českému jazyku.

Stravovna

Fungovala od roku 1897 a její vznik iniciovaly místní ženy, které chtěly, aby alespoň v zimě dostaly chudé děti talíř polévky. Nacházela se v šatně tělocvičny školy. Ženy a dívky vařily ve dnech celodenního vyučování, vždy od prosince do března. V roce 1903 pro 150 hochů, v pozdějších letech pro 360, děti zámožnějších rodičů a přesporní platili za polévku šest haléřů. Stravovna dostávala příspěvky od zdejších firem a dobrodinců.

Knihovna – 90. léta 19. století

Knihovna měšťanské školy měla 200 svazků, 168 žáků přečetlo 3633 knih (cca 22 knih), v knihovně obecné školy bylo 300 svazků, 252 žáků přečetlo 5151 knih (každý za rok cca 26 knih). Je to možné? Učitelská knihovna měla 388 děl v 471 svazcích:

... rovněž této bylo hojně užíváno. “

Rejdiště

Obecní zastupitelstvo Jakubského předměstí, coby majitel pozemku, kladně vyřídilo v letech 1894 – 1895 žádost ředitele školy, která se týkala vybudování hřiště pro děti – rejdiště v prostoru dnešního parku (pod cestou vedoucí k lávce před Labe).

Těšíme se na výlet!

Školní výlety se konaly do blízkého okolí, kupříkladu do bažantnice (dnes louky Na Úpě), probíhaly tam též malé školní slavnosti spojené s občerstvením, jichž se účastnili též rodiče žáků. Posléze byly slavnosti zrušeny, neboť se stávalo, že páni otcové vypili přes míru piva a chovali se neslušně. V roce 1890 se uskutečnil celodenní výlet do Svinišťan, na Rýzmburk a do Malé Skalice, odkud byli chlapci odvezeni objednanými povozy. Na výlety, při nichž děti jezdily do vzdálenějších míst vlakem (na Chlum u Hradce Králové, Malých Svatoňovic (za ředitele Josefa Hejny), přispívala škola, ale především její mecenáši.

V roce 1895 navštívilo 72 dětí z chlapecké a dívčí školy Národopisnou výstavu československou v Praze. Mohly zde mimo jiné obdivovat postavenou repliku jaroměřské chalupy a vzácné exponáty, které na výstavu zapůjčilo jaroměřské muzeum.

Školní život ve světle oslav výročí a svátků

Dne 4. září se každým rokem konaly bohoslužby na počest jmenin císaře a 19. listopadu k počtě císařovny. Pravidelně v říjnu, květnu a v červenci chodili žáci ke svaté zpovědi a koncem června byli zkoušení z náboženství v chrámu sv. Mikuláše. Žáci i učitelé se účastnili průvodu slavnosti Božího Těla. Svátek sv. Mikuláše začal bohoslužbami, poté následovala nadílka pro chudé žáky, což představovalo boty a oblečení. Děti každoročně nastudovaly divadelní představení, které se odehrálo se v sále U Bílé labutě (dnes zde stojí budova Česká spořitelny).

Školní oslava třístého výročí narození J. A. Komenského
Oslava stého výročí narození Františka Palackého

Požáry a povodně

Jaroměř postihlo v průběhu věků několik velkých požárů, a to v letech **1446, 1548, 1670, 1780 a 1896.**

Město též trpělo častými povodněmi. Velká voda v roce **1897** vnikla do školy záchodovými otvory, zatopila její dolní prostory a zdvihla podlahu v tělocvičně i v šatně. Regulace Úpy a posléze i Labe byla provedena v letech **1901-1912**, přičemž došlo k úpravám zničených říčních koryt, výstavbě kamenných zdí, jezů a rekonstrukci mostů.

Kvalitně provedená práce zlepšila ochranu měst a vesnic před následujícími povodněmi.

Rozmach města na přelomu 19. a 20. století

1894/ postavena železná lávka přes Labe Na Karlově

1901/ zahájena regulace řek Labe a Úpy

1904/zahájena regulace Metuje a meliorace luk

1904 – 1909/opraven chrám sv. Mikuláše

1905 - 1906/ vystavěna budova Všeobecné řemeslnické školy (dnes SŠŘ), projekt
František Hellman

1907 - 1908/postavena tkalcovna firmy Pěnička pod kostelem sv. Mikuláše

1907 – 1908/ vystavěna přádelna firmy Bondy (dnes Mileta)

1907 – 1908/zřízena elektrárna v areálu Podzidního (Landova) mlýna, dnes
budova pošty

1910 – 1911/vystavěn obchodní dům firmy A. Wenke a syn, dnes městské muzeum

1912/ postavena železniční zastávka pod nemocnicí

1913/ vystavěna Čerychova (Polického) vila, dnes mateřská škola, projekt
Josef Fňouk a Oldřich Liska

1913 – 1914/ postavena dívčí škola, dnes ZŠ B. Němcové, projekt Jan Křivánek

1913/ vystavěn infekční pavilon nemocnice, dnes součást LDN

Slavné osobnosti spojené se školou

Bratři Španielové, Otakar
a jeho mladší bratr Oldřich.

Profesor Josef Šíma,
otec malíře Josefa
Šímy, který se
proslavil ve Francii,
a jeho tři synové.
Zprava Josef, Jiří
a Radim.

Pedagog Alois
Studnička a malíř
František Kupka.

1) Lyrill	Otec:	18		
2) Šteba	1) Antonín	1838 I m.		
3) 16/5	2) soubranník	1839 II m.	44	1) a) 14 81
4) Josef	3) Josef pl	1840 III m.	29	b) 14 87
5) Kateř	Poručníka:	18		
	1)	18		
	2)	18		
	3)	18		

Velká válka 1914 – 1918 v díle Václava Pácalta

Postat ihned příbuzným.		ЧОУСЯ.
Jsem v ruském zajetí v městě <i>Селоярское</i> gubern. <i>Амурска</i> Isem		
здоров nejsem raněný. Можете ли писать чешsky. Сердечный поздрав.		
Jmeno i přijmení.		
Poslat natychmiast krewnym.		польск.
Jestem w niewoli w mieście		guberni.
zdrow i nie ranny. Proszę pisać do mnie po polsku. Serdeczne ukłony.		Jestem
Imię i Nazwisko.		
<i>František Jan Václav Stárka</i>		
<i>Селоярское, Амурская Область,</i>		
<i>Сибирь — Руско №2 rota.</i>		

Díkůvzdání.

V mém těžkém zármutku nad ztrátou mého milovaného syna

Václava Stárka,

podlehnuvšího dne 25. června 1915 v plnění své vojenské povinnosti zákeřné epidemické nemoci v c. k. nemocnici Mšana Dolná v Haliči a pohřbeného na hřbitově tamtéž, za tak v hojně míře projevenou mi jakýmkoliv způsobem soustrast a účast při smutečních obřadech v chrámu Páně sv. Mikuláše v Jaroměři, vzdávám tímto můj srdečný dík.

Václav Stárek.

V Jaroměři, v červenci 1915.

svatky obřadní v Ruském Velikém.

Kilopet. 18. 10. 11.

Německá válečná loď pro vyhození letos

Dr. Sedláček

JAROMĚŘ za války světové

1914
1918

Podle vlastních
zápisků
sestavil
VÁCLAV PÁCALT

JAROMĚŘ 1933

Nákl. musejní komise

S podporou města Jaroměře

Válečná léta v Jaroměři

[illegible][illegible]

Za války školy musely organizovat sběr v celé obci: hlavně železo a jiné kovy (zinek, měď, olovo, cín), vlna, papír, kaučuk a kosti. Děti obcházely dům od domu a vybíraly příslušnou surovinu. Dále se účastnily sběru náhražkových potravin - kopřiv, jahodového a malinového listí, žaludů ...

[illegible]

Lazaret v sokolovně a ve škole

Některé třídy chlapecké školy musely být během války umístěny v tzv. staré škole u kostela. Nepřestaly se konat slavnostní bohoslužby ve výroční den nastoupení císaře Františka Josefa I. na trůn i smuteční mše na památku zesnulé císařovny. Mezi posledními zápisy v pamětní knize školy (1906 – 1918) je písemný povzdech nejen nad zuboženým stavem školy, do níž se mají v říjnu 1917 vrátit děti a konečně se začít pořádně učit, ale také nad tím, jak tyto děti vypadají. Jako sama budova jsou děti poznamenané válkou, bledé, nemocné, vychrtlé a skleslé.

Konec války, konec utrpení!!!

Telefonická zpráva.

Ve Vídni vyhlášená republika.

České vojáky se z fronty vrací zpět.

Americké vojsko vyloděno v Terstu.

Chervaté se zmocnili Rakouské flotily.

Rakouský císař prohlul do Švýcar.

Vydává purknišrovský úřad v Josefově, dne 31. října 1918.

Purkmeister:

R. Praxler n.p.

Walter Feigl